

Jozef Banáš:

SOM BAŤA, DOKÁŽEM TO!

Inšpiratívny
román o geniálnom
podnikateľovi.

„Zámožnosť - povinnosť, chudoba - výhovorka.“

T. Baťa

**SOM
BAŤA,
DOKÁŽEM
TO!**

ČR – Moravský zemský archiv v Brně,
Státní okresní archiv Zlín,
Sbírka fotografií Zlín, obálka č. 109, autor Kaufmann, rok 1931

Jozef Banáš

SOM BAŤA, DOKÁŽEM TO!

Inšpiratívny
román o geniálnom
podnikateľovi

IKAR

Text © 2021 by Jozef Banáš
Foreword © 2021 by Ján Holčík
Jacket design © 2021 by Andrej Gruľa
Design © 2021 by Juraj Šramko
Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8139-4

Takéhoto osudu sa zachcelo mojej vôli.

Friedrich Nietzsche

Nedá sa to až dovtedy, kým to niekto nedokáže.

Nelson Mandela

OBSAH

Predslov Ján Holčík: Baťova morálka v podnikaní **8**

1. kapitola Posledný čas **11**
2. kapitola 5.56 **16**
3. kapitola Raz tých ľudí obujem **19**
4. kapitola Ako ráčite, pán Baťa **25**
5. kapitola Vytrvaj a vyhráš **30**
6. kapitola Slúž človeku, zapáč sa Bohu **34**
7. kapitola Vrátim ti aj s úrokmi **40**
8. kapitola Z teba raz niečo bude **44**
9. kapitola Poučenie z budúcnosti **49**
10. kapitola Prekonaj seba, prekonáš osud **58**
11. kapitola Jóbove zvesti **64**
12. kapitola Baťa nastupuje **71**
13. kapitola Prvá láska **79**
14. kapitola Zlá predtucha **85**
15. kapitola Ježiš šetril, Mojžiš investoval **90**
16. kapitola Americký prerod **97**
17. kapitola Mlčanie **102**
18. kapitola Musíte mi veriť! **106**
19. kapitola Buď vôľa Tvoja **114**
20. kapitola Morová rana **119**
21. kapitola Útek **125**
22. kapitola Ako Beethoven **133**
23. kapitola Jediný odvážny je väčšina **143**
24. kapitola Rozum berie, srdce dáva **151**
25. kapitola Risk je zisk **156**
26. kapitola Dotyk lásky **163**
27. kapitola Nikdy sa nevzdávaj! **170**
28. kapitola Senzácia **177**
29. kapitola Varuj sa malých **183**
30. kapitola Z Viedne do Zlína **191**
31. kapitola Obľúbenec Boha **198**
32. kapitola Každému podľa jeho viery **203**
33. kapitola 86 400 sekúnd **208**
34. kapitola Vojnové diéta **211**

35. kapitola	Boj o život	218
36. kapitola	Severný vietor	223
37. kapitola	Radost v pekle	228
38. kapitola	Niž života sa trhá	235
39. kapitola	Závan smrti	244
40. kapitola	Vypadnite!	250
41. kapitola	Som Baťa, dokážem to!	254
42. kapitola	Vzkriesený národ	264
43. kapitola	Maj rád to, čo robíš	274
44. kapitola	Veľké ciele, veľkí ľudia	280
45. kapitola	Sebavedomý štát	287
46. kapitola	Ja pôjdem expresom!	295
47. kapitola	Ak osud rozhodne, dostane ma	302
48. kapitola	Budeme najlepši!	309
49. kapitola	Češť práci!	321
50. kapitola	Služba verejnosti	330
51. kapitola	Nie „JA“, ale „MY“	337
52. kapitola	Zámožnosť je povinnosť	344
53. kapitola	Lev nepotrebuje spoločníka	352
54. kapitola	Cesta do pekla	363
55. kapitola	Nebát sa a nekradnúť	369
56. kapitola	Nie moc, ale pomoc	375
57. kapitola	Najprv ľudia, potom peniaze	384
58. kapitola	Mravná kríza	391
59. kapitola	Chlieb každodenný	397
60. kapitola	Myslite vo veľkom!	407
61. kapitola	Záhadné tragédie	414
62. kapitola	Čo dáš, to sa ti vráti	421
63. kapitola	Slúžiť aj po smrti	429
64. kapitola	Otče náš...	436
65. kapitola	Neumriem na slame	443
	Tomáš Baťa: Jsem seveřan	449
	Doslov	450
	Literatúra	452
	Rodinný strom Tomáša a Jana Baťovcov	454

Baťova morálka a etika v podnikaní

Bolo mi ctou prečítať si rukopis románu Jozefa Banáša *Som Baťa, dokážem to!* Román o živote výnimočného česko-slovenského podnikateľa, Moravana, jednej z najvýznamnejších osobností svetového hospodárstva prvej polovice 20. storočia, je významným odkazom pre nás všetkých, ale najmä pre mladú generáciu. Autor majstrovsky vystihol jeho charakter, morálku a vôľu presadiť sa napriek prekážkam, ktoré musel v živote prekonať. Vyrastal v chudobnom prostredí viacdetej rodiny, úspešne čelil výzvam hektického spoločenského vývoja v čase, v ktorom žil, od útleho detstva musel tvrdo pracovať. Nadšený prístup k práci prenášal aj na svojich spolupracovníkov, od ktorých nekompromisne vyžadoval zodpovednosť za zverenú prácu. Rovnako tvrdý bol na jediného syna Tomíka, ktorého od útleho veku pripravoval na úspešné podnikanie a pokračovanie v rodinnej obuvníckej tradícii. Morálka a etika v podnikaní boli základnými piliermi a charakteristikou jeho podnikania. Nielen počas hospodárskej krízy v ťažkých tridsiatych rokoch upozorňoval, že mravná bieda v spoločnosti je príčinou hospodárskeho úpadku, verejne poukazoval na potrebu mravného postoja k ľuďom, k práci a verejnému majetku. Celý svoj život osobným príkladom presadzoval etiku v podnikaní, ve-

ril, že slušnosť musí mať budúcnosť, musí sa ľuďom vyplácať. Impozantný bol jeho vzťah k ľuďom, s ktorými pracoval a ktorých pokladal viac za spolupracovníkov než za svojich zamestnancov. Mal sociálne cítenie, vytváral pre nich nielen vhodné pracovné prostredie, ale aj rodinné zázemie – budovaním domov pre ich rodiny. Veľkú pozornosť venoval mladým ľuďom – tvorili základ jeho podnikania, umožnil im nielen odborné vzdelanie, ale vychovával celkom novú generáciu ľudí, ktorí si osvojili etické a morálne princípy moderného človeka. Práve tieto vlastnosti Tomáša Baťu zakladateľa sa podarili autorovi románu osobitne zvýrazniť, a tak zanechať odkaz aj dnešnej generácii: „Vzdelanosťou, pracovitosťou, vôľou, slušnosťou, morálkou a cieľavedomosťou dosiahnuť cieľ a úspech pre seba aj pre spoločnosť.“

Ján Holčík

emeritný predseda predstavenstva
a dozornej rady Baťa Slovensko, a. s.

Posledný čas

Okamih príchodu na svet ani okamih odchodu z neho neovplyvníme. Život či umieranie medzi týmito dvomi bodmi sú však v našich rukách, je len na nás, či z tohto sveta odídeme horší alebo lepší, ako sme sem prišli. Smrť je žatva. Dobrý hospodár, ktorý sa od jarnej orby cez osev, hnojenie až po zber úrody o pole statočne staral, sa žatvy nebojí, naopak, teší sa na ňu.

Leto roku 1932 bolo nádherné nielen v Zlíne, lákalo ľudí na kúpaliská, na výlety, do prírody, užívať si slnečné dni pod priezračnou oblohou. Od pádu newyorskej burzy pred tromi rokmi bol svet v ustavičnom šoku: Továrne zatvárali brány, banky krachovali, milióny ľudí zúfalo hľadali akúkoľvek prácu, ulice svetových metropol zachvátili štrajky, povojnové reparácie zrážali na kolená najmä Nemecko. Po krachu burzy sa skončili americké povojnové dotácie, polovica Nemcov sa ocitla na ulici, takmer rovnaký osud čakal ľudí v Poľsku a v ďalších krajinách. Chaos, hlad, nenávisť, zloba podnecovali masy volať po silnej ruke. Čoraz hlasnejšie sa ozývali hlasy, že poriadok treba spraviť predovšetkým so socialistami aj s liberálmi. V Európe sa dostávali k moci nacionalisticky a fašisticky orientované strany. Predvolebný boj v Nemecku priniesol deväťdesiatdeväť mŕtvych. Takmer denne prichádzali z tejto krajiny správy o krvavých pouličných bojoch medzi stúpenkami nacizmu a komunizmu. Podľa predbežných výsledkov bolo isté, že voľby u západných susedov Československa vyhrá NSDAP pod vedením čoraz sebavedomejšieho nového vodcu Adolfa Hitlera. Zatiaľ čo vo voľbách v roku 1928 získali nacisti len 2,6 percenta, o štyri roky neskôr už vyhrali voľby s 37,3 percenta.

Na východ od Československa, v Sovietskom zväze, už naplno úradovala diktatúra proletariátu, Ukrajinu bičoval hladomor, ľudia jedli mač-

ky, psy, myši a niekde dokonca sami seba. Hoci sa Československo radilo do desiatky najvyspelejších ekonomík sveta a československá koruna bola jednou z najstabilnejších mien, po kríze výrazne poklesla výroba a vývoz, každý tretí robotník bol bez práce. Hladové doliny rástli ako huby po daždi, štát neposkytoval pomoc peniazmi, ale účelovými prídelmi chleba – žobračenkami.

V krajine sa prakticky neinvestovalo s jedinou výnimkou. Jej meno bolo Zlín. Mesto malo v prvej republike výnimočné postavenie: Prakticky nezaznamenalo rast nezamestnanosti, naopak, tisíce ľudí sem prichádzali v nádeji na prácu vo firme, ktorú odborníci i laici pokladali za zázrak. Počet jej zamestnancov len v Československu prekročil k prvému januáru 1932 magickú hranicu dvadsaťpäťtisíc, za hranicami krajiny zamestnávala ďalších šesťtisíc. Meno muža, zakladateľa firmy, sa stalo synonymom Československa, podobne ako názov Škoda. Tomáš Baťa však nevybudoval len sebavedomú továreň, ale sformoval i sebavedomého človeka.

Vedúci nákupu František Malota sedel večer jedenásteho júla 1932 oproti šéfovi a zamyslene sledoval jeho zachmúrené čelo. Na stole ležala výhodná ponuka niekoľkotisíctonovej dodávky koží z Hamburgu – celý lodný náklad. Natešený Malota očakával pochvalu.

„Nekupuj to, budú ešte lacnejšie,“ lakonicky povedal napokon šéf a odsunul papier nabok. Vrátil Malotovi objednávku aj s kalkuláciou.

„Tá ponuka je ozaj výhodná,“ namietol Malota.

„Prerátaj to znovu, najmä dopravné náklady. Ráno letím do Švajčiarska. Budem tu ešte asi hodinu, ak to stihneš, vráť sa,“ odpovedal šéf.

„Ach... zasa tie kalkulácie...“

„František, zapamätaj si, že každá ľudská činnosť sa musí nejako prejavíť v číslach. Keď urobíš novú kalkuláciu, uvidíš, že to, čo som ti chcel povedať, sa ti samo vyjasní.“

Malota znovu prerátal dopravné náklady. Uvedomil si, že preprava kilogramu materiálu bude stáť tridsaťšesť halierov. Pochopil, kam šéf mieril – ak sú prepravné tarify rovnaké, je úplne jedno, či sa po železnici prepravuje lacný alebo drahý tovar. Vrátil sa k šéfovi.

„Dopravíme tovar loďou z Hamburgu po Labe, potom kanálmi na Odru, ďalej do Kędzierzynu-Koźle, odkiaľ ho už naše büssingy privezú priamo do našich garbiarenských jám.“

Tomáš rýchlym pohľadom preštudoval kalkuláciu, po chvíli od nej zdvihol oči, uznanlivo si Malotu premeral, spokojne sa usmial a bez slova napísal na návrh kalkulácie typickú skratku svojho mena – T.

„Presne tak som to myslel. Dopravou loďami sa cena objednávky zníži o tretinu.“

Bol to jeho posledný podpis. O chvíľu sa pobral domov, s ním aj sekretárka Marie Mušková, ktorá odchádzala ako zvyčajne z práce posledná so šéfom. Krátka prechádzka po príjemnom večernom vzduchu po celodennom naháňaní padla Tomášovi vhod. Za tmy, krátko po desiatej vošiel do vily na Čepkove. Manželka Marie spolu s hosťom čakali v salóne s večerou. Host Hugo Vavrečka, ktorý sotva pred desiatimi dňami začal pracovať v Baťovej firme, podvečer pricestoval z Prahy. Predebatovali novinky, Hugo sa odobral do svojej izby. Tomáš prešiel na balkón, sadol si do širokého kresla, spokojne prechádzal pohľadom po továrenských budovách pred sebou. Kúsok za riekou Dřevnice stál areál, o ktorom si pred päťdesiatimi rokmi, keď šiel ako chlapec v špinavej otcovej dielni zo zvyškov kože topánočky pre bábiky, ani netrúfol snívať. S pribúdajúcimi rokmi sa však sen stával reálnejším. Sen, túžba, vášeň ho sprevádzajú po celý život, sila sna, sila predstavivosti ho v každej chvíli, v každej hodine poháňali naplniť jeho zmysel – službu človeku. Koľkými bojmi musel prejsť, koľko víťazstiev a prehier mu prišlo do cesty, koľko utrpenia, bolesti, trápenia, koľkokrát mu život visel na vlásku. Jeho milovaný otec ani brat Antonín sa tejto nádhery už nedožili. V mysli mu defilovali tváre ľudí, čo ho v ťažkých chvíľach opustili, ba šli proti nemu, ale najmä tých, čo stáli pri ňom v dobrom aj v zlom. Boli to predovšetkým jeho obuvníci, ktorých postavil od trojnožky k najmodernejším strojom, narovnal im chrbty a vymanil ich zo stáročného prekliatia špiny, smradu a zimy v nevykúrených tmavých chyžiach, poskytol im presvetlené, vyhriate, klimatizované výrobné haly. Aj keď sa s nimi občas poharkal a bol na nich prísny, boli to vždy jeho spolupracovníci, bojoval za nich a chránil ich, ako

lev ochraňuje svojich. V duchu sa usmial pri spomienke, ako ho s bratom Tondom otec prehovárал, aby zanechali „šustrovinu“ a našli si dajakú poriadnu robotu, ak sa chcú stať páňmi. On si však predsavzal urobiť páňov zo všetkých obuvníkov, urobiť páňu z človeka práce. Len vlni v júni sa bývalá verejná obchodná spoločnosť A. a T. Baťa premenila na akciovú spoločnosť T. a A. Baťa. Z úcty k bratovi Antonínovi ponechal v názve firmy aj písmeno A ako spomienku.

Zlín. Jeho rodisko, jeho utrpenie aj radosť, sláva aj pád, vysníval si ho, sedávajúc na Tlustej hore.

„Tu raz bude stotisícové mesto,“ oznámil sestre Anne a bratovi Tondovi samozrejým tónom.

Počúval zvuky mesta a továrne. Pod ním bolo jeho dielo – továrenský komplex obúvajúci milióny ľudí na celom svete. Nad nočným mestom sa niesli zvuky lokomotív, škripanie vagónov privádzajúcich do fabriky materiál a odvážajúcich hotové páry topánok. Svetlá z výrobných hál nočnej zmeny žiarili do tmy, za oknami pracovali v pravidelnom strhujúcom tempe robotníčky a robotníci so svojimi žiaľmi aj radosťami. Pred tridsiatimi rokmi stála iba prvá budova, dnes ich je päťdesiat. V okolí zúri kríza, v Zlíne však za ostatné dva roky postavili deväť nových továrenských budov, plynáreň, vodáreň, obchodný dom, šesť internátov pre mladých mužov a ženy, ďalších päťsto rodinných domov. Vysoko vo vzduchu medzi budovami na silných lanách premávajú dopravné pásy, dovážajúce hotové topánky do desaťposchodových skladov, odkiaľ ich nakladajú do nákladných áut alebo do železničných vagónov a tie ich dopravujú do nemeckých a poľských prístavov, odkiaľ putujú do celého sveta. V meste stoja budovy nových škôl, nemocnica, internáty, nový športový štadión, najväčšie kino v Československu, osemnásť budov je v neďalekých Otrokoviciach. Trojnásobný starosta vybudoval zo Zlína vzorové záhradné mesto, chodia ho obdivovať svetoví architekti. Po dlhých rokoch sporov napokon porazil svojho soka veľkostatkára Haupta von Buchenrode, odkúpil od neho aj zámok, otvoril ho verejnosti, zreformoval zlínske školstvo, z vlastných peňazí postavili telefónnu sieť na Morave, prezident Masaryk ho označil za jedného z najvýznamnejších československých priemyselníkov vôbec.

Zatvoril oči. V jeho mysli sa spustil film rozbehnutého sna, naplneného azda do polovice, plány, ktoré stáli pred ním a jeho najbližšími, prekonávali všetko, čo doposiaľ vybudovali.

Zavčas rána letí do švajčiarskeho Möhlinu na brehu Rýna slávnostne otvoriť ďalší nový závod. Málokedy sa tak tešil na zahraničnú cestu. V Möhline dozerá na výstavbu jeho jediný syn Tomík. Bože môj, Tomík, vyprosené, milované dieťa, druhé už nebude mať. V Anglicku dostal pilotný preukaz, miluje lietanie a rýchlosť tak ako jeho otec. Bude z neho skvelý pilot. A Tomíkova úžasná matka, jeho milovaná Mánička. Čo si tá žena pri ňom užila. Sú spolu vyše dvadsať rokov, vždy pri ňom stála ako skala. Dievča zo zámožnej viedenskej rodiny vymenilo hlavné mesto ríše za jeho mesto a on ho budoval tak trochu aj kvôli nej. Zlín bude nielen najkrajšie, ale najmä najšťastnejšie mesto na svete. Na jeho návrh spred dvoch rokov postavili aj nový cintorín. V ten horúci júlový večer netušil, že na ňom spočinie ako jeden z prvých...

5.56

Pol hodiny pred polnocou sa pobral spať, pred štvrtou príde poňho šofér František Stojan. Ráno si v kúpeľni pohvizdoval, vtipkoval s manželkou, zo Švajčiarska plánoval letieť do Drážďan, večer bude doma. Pri pomyslení na nastávajúce stretnutie s Tomíkom v Möhline ho opanovala radosť, zrak mu padol na špeciálne keramické držadlo – flakón svätého Krišpína, patróna obuvníkov. Spustenie nového závodu je ideálna príležitosť venovať tento symbol pokračovateľovi rodu. Siahol po sklenenej fľaštičke, vzal ju do rúk, prezeral si ju, doposiaľ jej nevenoval väčšiu pozornosť. Dnes túto vzácnu rodinnú relikviu dostane jeho syn.

Manželka ho odprevadila k autu, rozlúčila sa zvyčajným „dávaj na seba pozor“, vtisla mu na pery bozk. Niekoľkokrát ju vyzval, aby odletela s ním, no pre únavu odmietla. Včera krátko popoludní sa vrátili z Berlína tým istým lietadlom, ktorým teraz poletí. Tomík na budúci týždeň i tak príde domov, takže zakrátko si ho užije dosť. Sľúbila mu na večeru jeho obľúbené lievance s parmezánom. Po štvrtej vyšlo auto z areálu vily, nenáhlili sa, hmla pokrývala dolinu okolo rieky Dřevnice, chladný ranný vzduch presiaknutý vôňou okolitých borovicových lesov mu vyčaril úsmev na tvári.

Pilot Jindřich Brouček mal od skorého rána zlú náladu, nespal dobre, vstal už o pol tretej a vydal sa priamo na letisko Bahňák v Otrokoviciach, hoci sa dohodovil so správcom Batíkom, že ho vyzdvihne. Batík dobehol Broučka na ceste oproti Loukám a presadol do jeho vozidla. Celý čas takmer neprehovorili, akoby sa im do duší votrela neznáma, nevysvetliteľná tieseň. Na letisko dorazil na bicykli aj mechanik, strážnik ich vpustil k hangáru, od ktorého mal kľúč len Brouček. Po štvrtej zatelefonoval správca letiska do Tomášovej vily, aby šéfa pred odletom varoval pred

hustou hmlou, ten však už bol na ceste. Na letisku si preverili poveternostné podmienky, Batík obvolal osem blízkych aj vzdialených miest, zo všetkých potvrdili dobrú viditeľnosť. Nielen Hodonín, vzdialený sedemdesiat kilometrov, ale dokonca aj susedný Zlín hlásil rozptýlenú hmlu a dobrú viditeľnosť, hmľa nad Bahňákom bola miestna.

Motor jednomotorového lietadla bol naštartovaný, prítomní mechanici potvrdili jeho bezchybný stav. Brouček napriek svojej dobrodružnej povahe vedel, že vzlietnuť z tohto doslova mlieka je príliš riskantné. Batík navrhol, aby vzlietol najprv s malým lietadlom de Havilland, preskúmal hmlu a až potom nastúpi do Junkersa. Na vtedajšie časy patril desaťmetrový stroj s rozpätím krídel osemnásť metrov k väčším lietadlám. Necelých šesťsto kilometrov si trúfali preletieť za tri hodiny. Práve v roku 1932 sa výroba Junkersov D 1608 skončila, lietadlá lietal v Nemecku, USA, Sovietskom zväze, Iráne, Poľsku a dva kusy aj v Československu. Jeden v Aeroklube Brno a druhý patril Tomášovi. Vyrobili ho pred štyrmi rokmi v Dessau, registrované bolo na Baťovu filiálku v Berlíne, v Československu bolo len na colný záznam, a tak nepodliehalo kontrole príslušného Ministerstva verejných prác...

Hmľa neustupovala, Tomáš sedel s personálom v kancelárii letiska, popíjal čaj z termosky, ktorý mu pripravila manželka, ponúkol aj Broučka, ten s vďakou odmietol. Pilot si všimol, ako Tomáš nervózne kmitá pravou nohou. Poznal jeho zaťatosť, bola dobrou vlastnosťou pri riadení firmy, ale zlou pri odborných činnostiach, ktorým nerozumel. Šéf, ako všetci Tomáša volali, si pilota mladšieho o šesťnásť rokov vážil, jeho odvaha bola vychýrená. Ako letec získal ostrohy v bojových letoch prvej svetovej vojny, dvakrát ho zostrelili – raz na ruskom, druhý raz na talianskom fronte. Zasiahlo ho talianske delostrelectvo, pozorovateľa zabilo a Brouček sa so zvyškom lietadla zrútil, pričom sa ťažko zranil. V zajatí mu štyri rebrá nahradili zlatými protézami a po vyliečení sa prihlásil plukovníkovi Štefánikovi do československých légii. Tomáša upútal svojím listom zo začiatku roka 1924, v ktorom navrhol firme založenie leteckého parku z bývalých rakúskych vojenských lietadiel, ktoré sa vtedy dali lacno kúpiť. Okrem lietadiel na to treba kus lúky a takého dobrého pilota

ako on. Takýto tón sa Baťovi páčil, zakrátko sebavedomého muža angažoval. O dva roky dvakrát podletel most nad Dyjou lietadlom s veľkým nápisom Baťa, zábery sa premietali v celom Československu, firma mala obrovskú reklamu. Šéf si odvážneho muža obľúbil a ten sa mu odvdáčoval skvelou prácou. V roku 1927 absolvoval slávny propagačný let dlhý dvetisícristo kilometrov cez Bratislavu, Košice až do Rahova na Podkarpatskej Rusi a s návratom ponad severné Slovensko. Cestou vyhodili nad šesťdesiatimi mestami a mestečkami štvrt milióna letákov s reklamou na Baťove topánky. Úspech akcie bol enormný a odvtedy sa podobné lety často opakovali.

Termín priletu do Zürichu stanovili na desiatu hodinu s časovým harmonogramom rozpočítaným na minúty. Tomáš znervóznel a nekompromisne rozhodol nastúpiť do štvormiestnej kabíny. Druhý pilot ostával na kratšie trate doma, a tak zaujal jeho miesto vedľa hlavného pilota. Napokon vo chvíli, keď sa hmla trochu roztrhala a začali ňou prenikať slabé slnečné lúče, lietadlo o piatej hodine a päťdesiatej šiestej minúte vzlietlo. Správca Batík, mechanik Holík a šofér Stojan ešte chvíľu počúvali vzdáľujúci sa zvuk leteckého motora.

Raz tých ľudí obujem

Kamenistá valašská pôda, výnimočne kde-tu kúsok zeme vhodný na pestovanie zemiakov, kapusty a raže, dokázala uživiť pracovitých ľudí tohto ťažko skúšaného kraja len za cenu ťažkej driny. Akoby chcel stvoriteľ potomkov rumunských valachov trestať a vpustil ich aj so svojimi ovečkami len na hornaté pastviny, zatiaľ čo susednému Slovácku a ešte úrodnejšej Hanej doprial zo svojich darov za plné priehrštie. Tak ako každý horský kraj aj Valaško dávalo svetu odbojníkov, tvrdých chlapov, rebelov, ktorí dokázali za svoje práva zabojovať hoci aj valaškami. Bezmála štvrtstoročie trvalo povstanie Valachov proti Habsburgovcom; vypuklo v roku 1620 po bitke na Bielej hore, napokon početnejšie a lepšie vyzbrojené habsburské vojská Valachov porazili a dvesto najstatočnejších повеšali. Odvtedy sa slovo Valach spájalo priamo so slovom odbojník.

V biednom kraji hôr, lúk a pasienkov sa toho veľa neurodilo, a tak si ľudia popri chove dobytky, oviec privyrábali remeslami. Hrnčiari, metlári, súkenníci, klobučníci, korytári, košíkári, fajkári, kováči, papučiar, tesári, tkáči, pltníci, pestovatelia ovocia na sušenie i na lekvár, podomoví predavači merajúci cesty i necesty monarchie peši s ťažkými nošami na chrbtoch, tí zámožnejší na taligách a rebriniakoch, neskôr vlakom. Remeselníci sa zároveň stávali obchodníkmi a s „handlovaním“ v krvi hľadali nové odbyťiská po celom Rakúsko-Uhorsku. Často putovali až do Berlína, Budapešti či do Carihradu v nádeji na aký-taký zárobok. Ak chceli obyvatelia Zlína a okolia prežiť, museli do sveta. Na chudobnom Valašku nebol dostatok peňazí na kúpu ich výrobkov, a tak remeslá postupne upadali. Jedno z nich však prežilo a preslávilo celý kraj. Obuvníctvo.

Hoci v sedemnástom storočí sa polovica nákladov na spravovanie habsburskej monarchie platila z daní z Čiech, Moravy a zo Sliezska,